

Piaget, J. (1978): *Szimbólumképzés a gyermekkorban*. Gondolat Kiadó, Budapest.

Pléh Csaba (2000): *A lélektan története*. Osiris Kiadó, Budapest.

Pléh Csaba (2007): Kuhn hatásai a pszichológiában: vannak-e pszichológiai paradigmák? In Binzberger Viktor, Fehér Márta és Zemplén Gábor (szerk.): *Kuhn és a relativizmus*. L'Harmattan Kiadó, Budapest. 13–26.

Pléh Csaba és Unoka Zsolt (2016): *Hány barátod is van?* Oriold és Társai Kiadó, Budapest.

Rab Virág (2016): *Hálózatok a történelemben*. Kézirat.

Selye János (1980): *Álomtól a felfedezésig*. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Szabó Zoltán András (2015): Hálózat – tudomány – történet. Szakirodalmi áttekintés és módszertani javaslatok a Magyar neveléstudomány 1945 és 1989 közötti kommunikációs sajátosságainak feltáráshoz. In Németh András, Biró Zsuzsanna Hanna és Garai Imre (szerk.):

Neveléstudomány és tudományos elit a 20. század második felében. Gondolat Kiadó, Budapest. 83–112.

Szabolcs Éva és Golnhoffer Erzsébet (2015): A kommunikációs háló feltáráának lehetőségei és korlátai a neveléstörténeti kutatásokban. Lázár György esete 1945–1956. In Németh András, Biró Zsuzsanna Hanna és Garai Imre (szerk.): *Neveléstudomány és tudományos elit a 20. század második felében*. Gondolat Kiadó, Budapest. 213–224.

Szűcs Ágnes (1979): A „Gyermek” című lap története 1907–1919. *Magyar Pedagógia*, 79. 4. sz. 398–408.

Thorne, M. B. és Henley, T. B. (2000, szerk.): *A pszichológia története. Kapcsolatok és összefüggések*. Gloria Kiadó, Budapest.

Várkonyi Hildebrand (1928): Újabb gyermeklélektani vizsgálatok. *Magyar Pedagógia*, 37. 100–104.

Pachner Orsolya

Hová lettek a férfiak? Megmenthető-e a férfiszerep?

A mai kor férfi körképe

Hogyan változtak meg mára a nemi szerepek, miért lehetséges, hogy a figyelem középpontjában a nők szabadságért való küzdelme mellett elfelejtettünk a férfiakkal foglalkozni? Hogyan lehetséges, hogy a sokunk fejében bátor és erős férfiak egy része mára szociális és szexuális nehézségekkel küzd? Miért élnek oly sokan harmincas éveikre még a szülői háznál, miért állják meg nehezen a helyüket a munkahelyükön? Miként lehet az, hogy szexuális igényeik kimerülnek a pornóoldalak felkeresésével, kezdeményezőkétségük pedig olyannyira lecsökkent, hogy megelégszenek az online videojátékok nyújtotta társas illúziókkal?

Főként ezen kérdésekre keresi a választ Philip Zimbardo és Nikita D. Coulombe (2015) a *Nincs kapcsolat. Hová lettek a férfiak?* című könyvében. Zimbardo és Coulombe problémaként azonosítják, hogy a technika fejlődésével mára az embereknek nincs idejük semmire. A helyzet paradoxona, hogy a fejlett technika révén bármi elérhető, de ami a legközelebb van önmagunkhoz, az valójában elérhetetlen és kiismerhetetlen. Zimbardo

korunk nagy újítójaként lett ismert, és bár könyveit a szakma ismerői számára írta, hamar rájött, hogy észrevétlenül becsmépszte nézeteit a hétköznapi ember gondolatvilágába is. A szerzőpáros művének mélyebb ismerete mindenki számára tanulságos és alkalmas lehet arra, hogy szélesebb spektrumon rálásson a mai férfiak működésének mikéntjére.

A napjainkra jellemző globalizációs hatás, a felgyorsult idő, a fogyasztói társada-

lom olyan kihívásokat teremt, amely minden ember számára sokszor átláthatatlan kuszaságokat és korlátokat eredményez. A könyv a mai kor férfiúi működésének, sikertelenségének és nehézségeinek okait tárgyalja. A jól elkülönült három alfejezet alapján könnyen ka-
 lauzolja végig az olvasót a tünetek, okok és megoldások hálójában. Olyan alapvető pszichológiai ismereteket nyújt, amely segít megérteni az emberi viselkedést. Itt először is az egyéni, jellembeli összetevőkre fordít figyelmet, majd a környezeti, társadalmi tényezőkre, arra a szociális közegre, amelyben felnőtt. Ezt követően azt kell szem előtt tartani, hogy milyen hatalmi tényezők hatnak az egyénre, amelyek befolyással lehetnek élete eseményeire. Tehát arra a kérdésre, hogy hová lettek a férfiak, csak úgy tudunk válaszolni, ha alaposan szemügyre vesszük azokat a tényezőket, amelyek a mai megváltozott világban a viselkedésük okozóiként jelen vannak. Az egyéni személyiségjellem-

zők mellett a családok szerkezetének változása, a női szerep átalakulása, valamint a társadalmi, gazdasági és oktatási körülmények átalakulása szerepel a főbb okok között.

A könyv első része a tünetekért felelős, a mai társadalmi struktúra által kitermelt oktatási hiányosságokat tárgyalja. Megemlíti a fiúk iskolából való kibukását, a férfiak munkahelyről való háttérbe szorulá-

sának tényezőit. Mindennapi helyzetből, illetve filmből vett példán keresztül illusztrálja a szociálisintenzitás-szindróma jelenségét, ami összefoglalva azt jelenti, hogy a mai férfiak szívesebben töltik egymással szabadidejüket, mint hogy nőekkel ismerkednének. Ennek okát Zimbardo és Coulombe abban látja, hogy a gyors és változatos kielégülést ígérő pornó sokszor színesebb és intenzívebb vizuális élményt nyújt, mint a romantikus párkapcsolatok megélése. Az, hogy a videojátékok nyújtotta biztonságos világ és a pornóoldalak keltette mesterséges izgal-

Mindennapi helyzetből, illetve filmből vett példán keresztül illusztrálja a szociálisintenzitás-szindróma jelenségét, ami összefoglalva azt jelenti, hogy a mai férfiak szívesebben töltik egymással szabadidejüket, mint hogy nőekkel ismerkednének. Ennek okát Zimbardo és Coulombe abban látja, hogy a gyors és változatos kielégülést ígérő pornó sokszor színesebb és intenzívebb vizuális élményt nyújt, mint a romantikus párkapcsolatok megélése. Az, hogy a videojátékok nyújtotta biztonságos világ és a pornóoldalak keltette mesterséges izgal-

mak az oka a szociális és szexuális kapcsolatteremtési problémáknak, vagy mindez egy meglévő okra reagáló tünet, szétválaszthatatlan. Viszont mindenképpen továbbgondolást igényel, hiszen a realitástól elszakadt férfiak elmagányosodásához és társas viselkedési repertoárjuk beszűküléséhez vezethet a virtuális világban való ábrándozás.

dít el, amelyben a férfi egyre mélyebbre süllyed önmaga világába, megnehezítve a kapcsolatteremtést, partnertalálást, családalapítást és a hétköznapi kihívásokkal való konstruktív megküzdést.

A második fejezet a megváltozott férfiszerep mögött meghúzódó okokra világít rá. A családi és az iskolai nevelés közben, a társadalom tagjaként a szocializációnk so-

rán megtanuljuk, hogy mit szabad és mit nem szabad tenni. A nyugati kultúrából indult az a mára már széles körben elterjedt elképzelés, miszerint az ember elemi joga és kötelessége is, hogy szabadon megélje önmagát, de az azt előmozdító képességek, lehetőségek nem azonnal, csak számtalan tapasztalat és hosszú idő eredményeként alakulnak ki. A társadalmi elvárások, a fogyasztói szerepek és az egyén szempontjából megélt önismeret sokszor ellentétet szül. A megváltozott családi szerkezet, az apa nélkül felnőtt fiatalok, a gazdasági és környezeti változások mind-mind okai lehetnek a ma nehézségekkel küzdő férfiaknak. Mindezekben túlmenően az a természetes hozzáállás, hogy a férfiak jogosan várnak el az élettől olyan dolgokat, amelyekről megküzdeniük nem kell, és párkapcsolataikban is elegendő a puszta jelenlétük ahhoz, hogy a kapcsolat működőképes legyen, téves elképzelés.

A könyv utolsó fejezete az okok feltárását követően megoldási lehetőségek tárházát kínálja arra az esetre, ha a ma férfia kezébe akarja venni a saját élete feletti irányítást, és változni akar. A harmadik rész olyan széles spektrumú megoldási javaslatot kínál, amely a társadalom minden szereplője számára hasznos lehet. Elsőként azt tárgyalják a szerzők, hogy mit tehet a kormány. Ezen javaslatok célja a társadalmi kohézió növelése, a közbiztonság és a közegészség jobbá tétele. Ezek alapját az emberek hozzáállásának megváltoztatásával érhetjük el, a hosszú távú megoldás érdekében az említett ügyekkel kapcsolatos tudatosság növelésével. Társadalmi szinten az apaszerep erősítése lenne a feladat, továbbá az, hogy a gyermekek több követhető férfiszerep-moddal találkozzanak például az intézményi nevelés során. Az iskolák feladata, hogy olyan foglalkozásokat biztosítson a diákok számára, amelyekben az empátiáról tanulhatnak, a tudatos családtervezésről, és megismertetné a tanulókkal a munka világát. Ezen belül olyan órák bevezetését szorgalmazzák, amelyek felkészítik őket a felnőtt élettel járó kötelezettségekre. Szülői oldalról az igazságos nevelésre, a nyílt kommunikációra és az ér-

zelmek kifejezésére hívják fel a figyelmet. Szülői feladat az is, hogy már gyerekkorban az egészséges, szégyenérzettől mentes hozzáállást alakítsák ki a szexualitással kapcsolatban. Ehhez a családi légkör elfogadást és feltétlen szeretetet kell, hogy biztosítson. Így a stabil házasságokban egészséges, motivált és vidám gyerekek nőnek fel. A család férfitagjai – apák, nagyapák – pedig törekedjenek arra, hogy részesei legyenek a fiuk életének, és vonódjanak be a nevelésükbe. A felnőtt férfiak számára javasolják, hogy keressenek környezetükben élő szerepmoделleket, akik számukra vonzó tulajdonságokkal rendelkeznek. A számítógépezéssel töltött órák helyett tűzzenek ki maguk elé célokat, és tudatos tervezéssel törekedjenek elérni azokat. Végezetül a média közvetítő szerepét emelik ki a megoldási lehetőségek közül, aminek feladata, hogy kedvezőbb képet fessen a férfiakra. Például a filmekben jelenjenek meg kompetens apaként, a keményen dolgozó férfi érjen el sikereket, és csak a legvégső esetben folyamodjon erőszakhoz céljai elérése érdekében. Ezáltal lehetséges egy realisztikusabb, hitelesebb férfikép közvetítése, szemben a hősként, átlagon felüli képességekkel rendelkező férfialakkal.

A könyvet azok számára ajánljuk, akik még többet szeretnének megtudni önmagukról, akik emberi kapcsolataikat gyümölcsözőbbé, önmagukat feszültségmentesebbé szeretnék tenni. Továbbá azok számára, akik készek arra, hogy beismerjék, milyen álarcokkal, megfelelésekkel, olykor hiányosságokkal, problémákkal küzdenek, amelyekre megoldást csakis önmagukban találhatnak. A könyv olvasója hatékonyan fel tudja használni az olvasottakat akkor is, ha szülőként szeretne segíteni útját kereső gyermekének vagy pedagógusként diákjainak.

Zimbardo, P. és Coulombe, N. D. (2016): *Nincs kapcsolat. Hová lettek a férfiak?* Libri Kiadó, Budapest. 493.

Dombi Edina – Berta Renáta